

**Buck
Consultants
International**

Inventarisatie en analyse campussen 2014

Uitgevoerd in opdracht van:

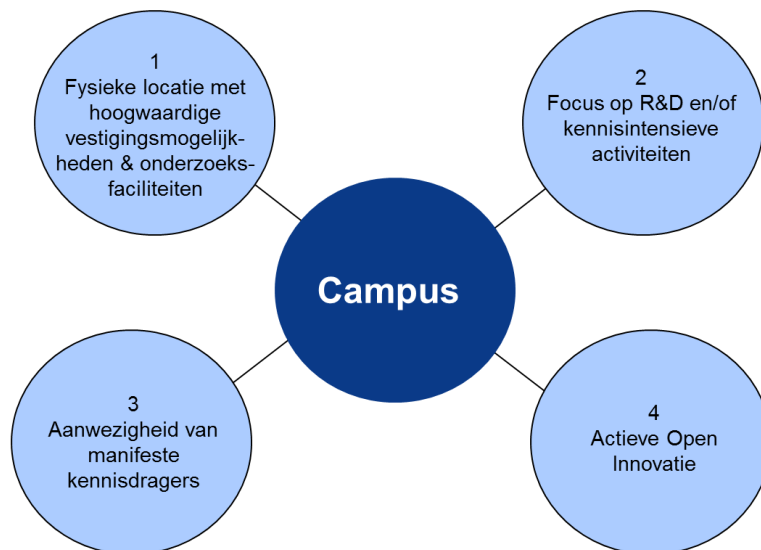
Ministerie van Economisch Zaken

Den Haag, december 2014

Samenvatting	2
1 Achtergrond	6
2 Beoordeling campussen	20
3 Resultaten beoordeling	33
4 Magneetwerking	36
5 Conclusies	46
Literatuurlijst	50
Bijlage 1: Status campussen in 2012	51

Achtergrond

- 1 In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken heeft BCI een analyse uitgevoerd van campussen/ science parks (en initiatieven daartoe). Deze actualisatie vindt plaats in navolging van de inventariserende onderzoeken die BCI voor het Ministerie heeft uitgevoerd in 2009, 2010 en 2012
- 2 Aan de hand van vier kernelementen wordt een campus gedefinieerd. Evenals in de voorgaande onderzoeken van 2009, 2010 en 2012, zijn alle campussen/ science parks en –initiatieven op basis van deze elementen beoordeeld
- 3 Voor zowel bedrijven als de regionale economie biedt een campus meerwaarde in termen van toegang tot kennis, open innovatie, werkgelegenheidsgroei, verbeterde omzet etc.
- 4 Een campus is niet alleen het natuurlijke en voor kenniswerkers en R&D afdelingen aantrekkelijke kristallisatiepunt voor open innovatie en publiek private R&D-samenwerkingsmogelijkheden, maar is door zijn onderscheidend vermogen en inspeland op nationale en regionale prioriteiten ook een innovatieversneller van formaat. In de internationale concurrentiestrijd om R&D-centra en kenniswerkers kan een goede campus een troef van formaat zijn

Bron: Ministerie van Economische Zaken / Buck Consultants International, 2009

Focus & aanpak van het onderzoek

- 5 Dit onderzoek richt zich alleen op campussen waar een geografische concentratie/ bundeling van bedrijven/instituten/ onderwijs is gevestigd waar tussen gezamenlijke R&D/open innovatierelaties centraal staan. Campussen die meer gericht zijn op zorg en onderwijs zijn buiten beschouwing gelaten
- 6 Via interne workshops bij BCI, deskresearch en telefonische interviews met vertegenwoordigers van campussen en -initiatieven, is informatie verzameld en een inschatting gemaakt van de status van een campus. In totaal zijn 58 campussen beoordeeld aan de hand van hun ontwikkelingsfase en de vier kernelementen van een campus

Resultaten

7 Uit de beoordeling blijkt dat er van de 58 campussen, 39 'echte' campussen en campus-initiatieven volgens de hanteerde definitie van BCI in Nederland aanwezig zijn. Hiervan bevinden zich 12 in de ideefase.

8 Campussen in Nederland groeien voorspoedig. In de afgelopen 2,5 jaar zijn het aantal bedrijven en het aantal spin-off bedrijven op 18 campussen, die in een volwassen en groeifase verkeren, toegenomen met respectievelijk 14% en 28%. Dit heeft een extra effect gehad op de werkgelegenheidsontwikkeling, nl. een groei van 7.624 arbeidsplaatsen

	Medio 2012	2014	Groei
Aantal bedrijven ¹⁾²⁾	1.506	1.709	+ 13,5%
Aantal arbeidsplaatsen	33.824	41.448	+ 22,5%
Aantal spin-offs ³⁾	646	827	+ 28,0%

1 Inclusief spin-offs

2 Dit is exclusief universiteiten, universitaire medisch centra, technologische instituten, half-commerciële organisaties (bijv. TNO)

3 Alleen de op de campus gevestigde spin-offs van de op de campus aanwezige kennisinstellingen zijn meegerekend

Bron: Buck Consultants International, 2014

Groei

- 9 Wetsus/ Watercampus – Leeuwarden
- 10 Healthy Ageing Campus – Groningen
- 11 Zernike Science Park – Groningen
- 12 Mercator Science Park - Nijmegen
- 13 Novio Tech Campus – Nijmegen
- 14 Space Business Park – Noordwijk
- 15 Pivot Park – Oss
- 16 TU/e Science Park – Eindhoven
- 17 High Tech Automotive Campus – Helmond
- 18 Maastricht Health Campus – Maastricht

Opstart

- 19 Dairy Campus – Leeuwarden
- 20 Polymer Science Park – Zwolle
- 21 Energy Business Park -Arnhem
- 22 AMC Medical Business Park – Amsterdam
- 23 The Hague Security Delta Campus – Den Haag
- 24 Biotech Campus – Delft
- 25 Food & Health Campus - Den Bosch
- 26 Green Chemistry Campus – Bergen op Zoom
- 27 Services Valley Campus – Venlo

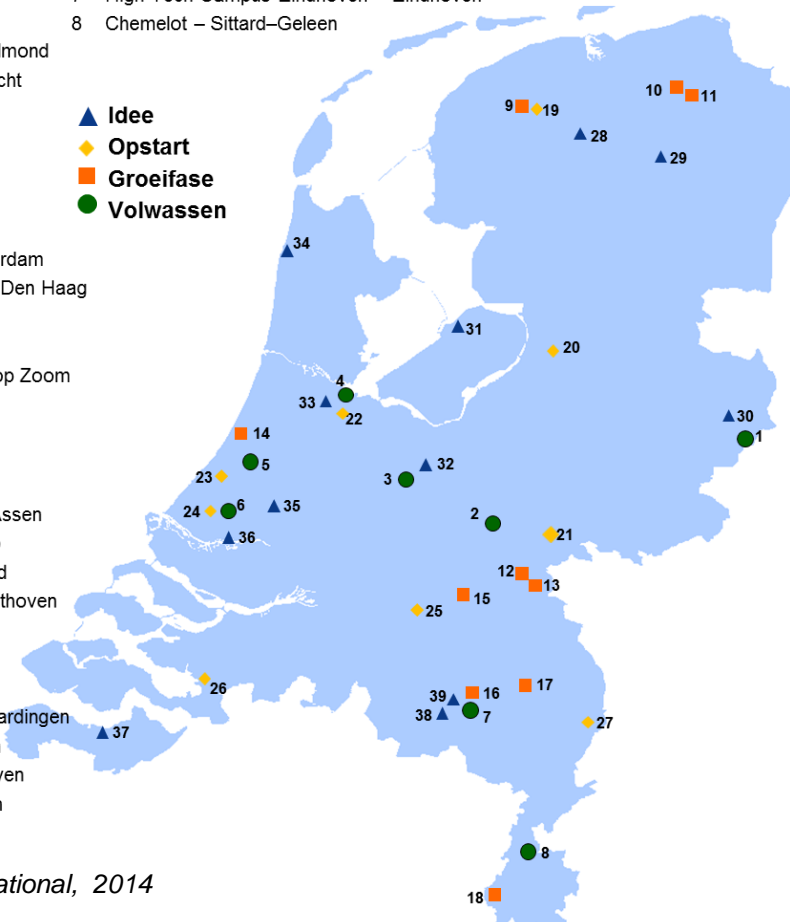
Idee

- 28 High Tech Campus – Drachten
- 29 Kenniscampus Sensortechnologie –Assen
- 30 Thales High Tech Campus – Hengelo
- 31 Emerging Disease Campus – Lelystad
- 32 Anthonie v. Leeuwenhoekterrein – Bilthoven
- 33 VU Campus - Amsterdam
- 34 ECN Petten – Petten
- 35 Horti Science Parc – Bleiswijk
- 36 International Food Tech Center – Vlaardingen
- 37 Maintenance Value Park – Terneuzen
- 38 Philips Healthcare Campus – Veldhoven
- 39 Brainport Industries Park – Eindhoven

Volwassen

- 1 Kennispark Twente – Enschede
- 2 Wageningen UR Campus – Wageningen
- 3 Utrecht Science Park – Utrecht
- 4 Amsterdam Science Park – Amsterdam
- 5 Leiden Bio Science Park - Leiden
- 6 Science Park Technopolis – Delft
- 7 High Tech Campus Eindhoven – Eindhoven
- 8 Chemelot – Sittard-Geleen

- ▲ Idee
- ◆ Opstart
- Groeifase
- Volwassen

Bron: Buck Consultants International, 2014

Conclusies

- 9 Resultaten tonen aan dat de campussen in Nederland voorspoedig groeien . De doorgemaakte groei van campussen in de afgelopen 2,5 jaar in termen van hoogwaardige bedrijvigheid en werkgelegenheid geeft te meer aan dat campussen bijdragen aan innovatie en positieve werkgelegenheidsontwikkeling in Nederland
- 10 Het creëren en bieden van een aantrekkelijke en veelzijdige huisvestings- en faciliteitsaanbod voor bedrijven is een uitdaging voor menige campus-organisatie. Een gevarieerd aanbod van gebouwen en onderzoeksfaciliteiten voor volwassen en startende kennisintensieve bedrijven moet op orde zijn op een campus.
- 11 Op basis van onze ervaringen, praktijkvoorbeelden in binnen- en buitenland en literatuur blijkt dat vanuit de vastgoed-beleggingswereld er slechts mondjesmaat belangstelling is voor deze beleggingsklasse in Nederland. Omdat het type vastgoed niet matcht met de gestelde eisen van institutionele beleggers en deze beleggingsklasse relatief onbekend en weinig transparant is in Nederland, blijft het investeren in campusgebouwen voor institutionele investeerders/ verzekeraars een lastige zaak
- 12 In de periode 2008-2011 werden o.a. structuurversterkende investeringen van nationaal belang gefinancierd vanuit het toen vigerende ruimtelijk economisch beleid (Pieken in de Delta/FES Sterke Regio Projecten). Het Rijk heeft destijds een impuls gegeven aan de inrichting en modernisering van een aantal cluster specifieke campussen/ campusvoorzieningen, zo blijkt uit onderzoek
- 13 De betrokkenheid van de Rijksoverheid in het ruimtelijke economisch beleid is gedecentraliseerd sinds 2010-2012. De regionale overheden hebben de rol van het stimuleren van cluster- als ook campusontwikkelingen opgepakt.
- 14 Het huidige bedrijvenbeleid van de Rijksoverheid zet primair in op R&D onderzoek, innovatie en MKB stimulering/aansluiting. Daarnaast is er beleid op het gebied van human capital en internationalisering
- 15 In het topsectorenbeleid wordt het belang van campussen in algemene zin onderstreept maar vormen zij geen onderscheidende doelgroep. Een aantal worden op onderdelen meegenomen in de ontwikkeling van topsectoren. Het merendeel wordt veelal als voorbeeld genoemd zonder specifiek nationaal beleid of actie

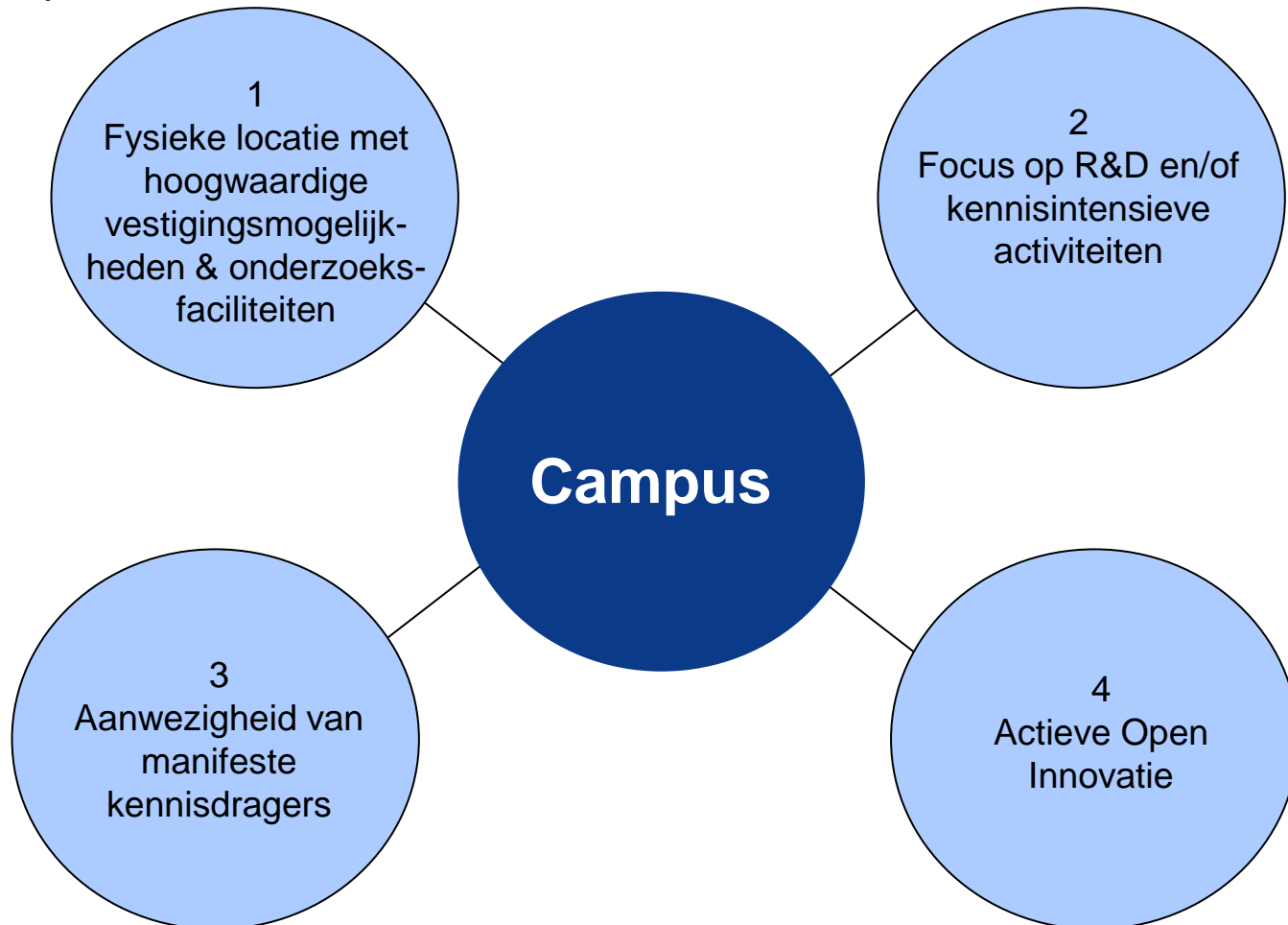
1 Achtergrond

- In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken actualiseert BCI een overzicht van campussen/science parks (en initiatieven daartoe). Deze actualisatie vindt plaats in navolging van de inventariserende onderzoeken die BCI voor het Ministerie heeft uitgevoerd in 2009, 2010 en 2012
- In Nederland worden campussen als volgt gedefinieerd:
  - **Science & research parken**
(Parkachtige) bedrijventerreinen, waar R&D plaatsvindt door universiteiten, ziekenhuizen, onderzoeksinstituten en bedrijven
  - **Open innovatie campus**
(Voormalige) bedrijfscampus waar een 'anchor tenant' R&D verricht, waarop ook andere bedrijven zich kunnen vestigen en onderlinge wisselwerking en samenwerking op onderzoeksgebied actief wordt gestimuleerd

Bron: Buck Consultants International, 2009

Vier kernelementen van een campus

Een campus bestaat uit de volgende 4 kernelementen, die in 2009 zijn vastgesteld. Evenals in de voorgaande onderzoeken van 2009, 2010 en 2012, zijn alle campussen/science parks en – initiatieven op basis van deze elementen beoordeeld

Bron: Ministerie van Economische Zaken/Buck Consultants International 2009

Toelichting kernelementen van een campus

Een campus wordt gedefinieerd aan de hand van vier kernelementen. De betekenis van deze kernelementen wordt hieronder toegelicht.

1 Fysieke hoogwaardige vestigingsmogelijkheden & onderzoeksfaciliteiten

Beschikbaarheid van fysieke ruimte die hoogwaardige vestigingsmogelijkheden biedt voor kennisintensieve bedrijvigheid en voor (het gezamenlijk gebruik van) lab-, cleanroom- en testfaciliteiten

2 Focus op R&D/innovatie activiteiten

Om te komen tot innovatie, gezamenlijke productontwikkeling en uitwisseling van kennis moet de focus gericht zijn op R&D en/of kennisintensieve activiteiten

3 Manifeste kennisdrager

Een grote manifeste kennisdrager is fysiek en substantieel met onderzoeksactiviteiten aanwezig en vormt de 'anchor tenant' op de campus. Type kennisdragers zijn een R&D centrum van een groot internationaal opererend bedrijf, (technische) universiteit, universitair medisch centrum/ziekenhuis, groot onderzoeksinstituut. Manifest wil zeggen dat het bedrijf/instituut een substantiële omvang en sterke reputatie heeft op een specifiek thema of technologie

4 Actieve open innovatie

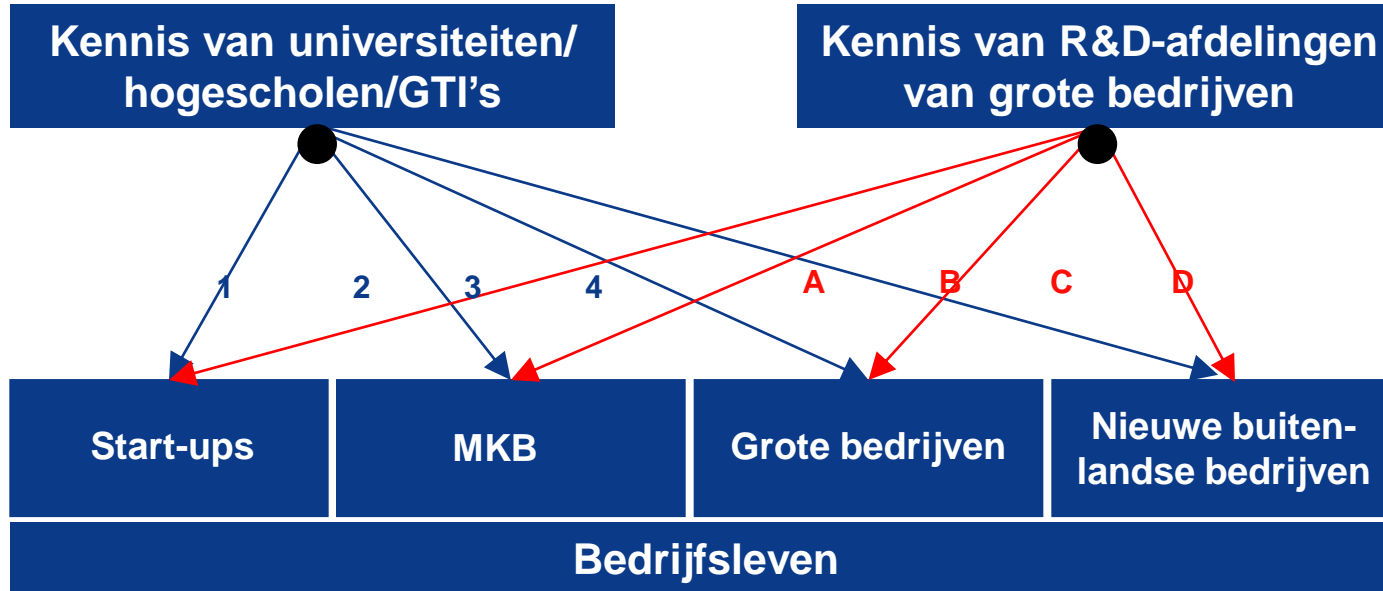
Een 'dedicated' open-innovatie organisatie is aanwezig die zich bezig houdt met samenwerkingsrelaties binnen en buiten de campus, kennisvalorisatie, kennistransfer, netwerkvorming, business development en acquisitie van bedrijven

Bron: Buck Consultants International

Meerwaarde van een campus voor bedrijven

Kennistransfer & open innovatie

1 = Spin-offs

2 = Kennisoverdracht/contractonderzoek of licenties

3 = Kennisvalorisatie/contractonderzoek

4 = Vestiging van nieuwe buitenlandse bedrijven op basis van bewezen wetenschappelijke en toegepaste kracht

A = Spin-outs

B/C = Open innovatie-samenwerking of licenties

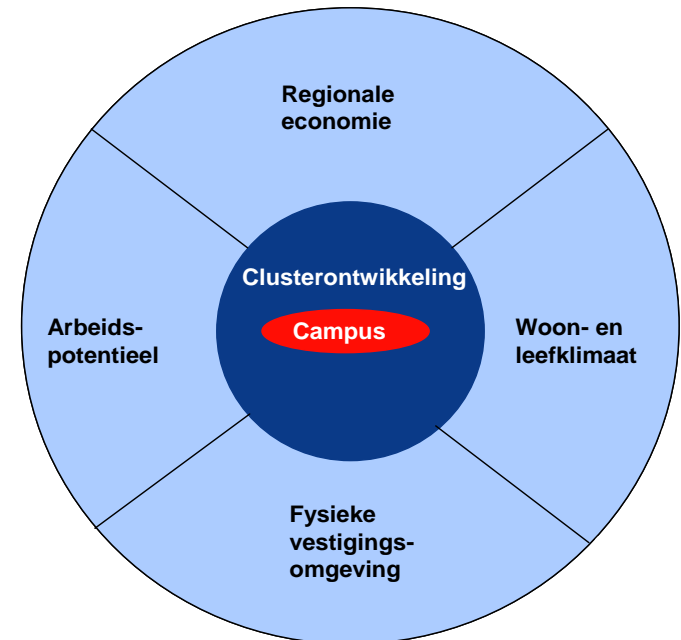
D = Vestiging van nieuwe buitenlandse bedrijven op basis van bewezen wetenschappelijke en technologische kracht

- Technologieontwikkeling is per definitie internationaal. De concurrentiestrijd om nieuwe IP, producten en processen is wereldwijd. Vrijwel alle technologiegedreven bedrijven in Nederland hebben samenwerkingspartners en klanten over de hele wereld. **Afstand is géén barrière**
- Uit de literatuur (diversen 2001-2012) blijkt dat vestiging op campussen **voordelen** heeft voor de bedrijven in termen van makkelijke toegang tot kennisdragers, researchfaciliteiten, imago ('place to be') en praktische voordelen in de zin van gemeenschappelijke voorzieningen
- Het belang van toegang tot (directe) kennis is groter geworden door open innovatie. Dat wil zeggen dat bedrijven niet alleen meer zelf R&D doen, maar een (groeierend) deel in samenwerking met universiteiten, kennisinstututen, spin offs, etc. **Open innovatie begint vaak met informele contacten. Fysieke nabijheid werkt dit soort contacten in de hand**

Meerwaarde van een campus voor de regio

Relatie tussen campussen, clusters en regionale economie

- Er is een duidelijke relatie tussen clusterontwikkeling en het regionale vestigingsbeleid in brede zin
- Campussen zijn een onderdeel van de regionaal-economische omgeving en blijkt uit bijvoorbeeld:
  - kennisuitwisseling en samenwerkingsrelaties met spelers buiten de campus
  - toeleveranciersrelaties met bedrijvigheid in de regio
  - het aantrekken van en/of het aanbod van talent in de regio
- Campussen bieden kritische massa en vormen een fysieke basis van clusters
- Met hun focus scherpen ze aan waar het cluster en de regio excellent in is

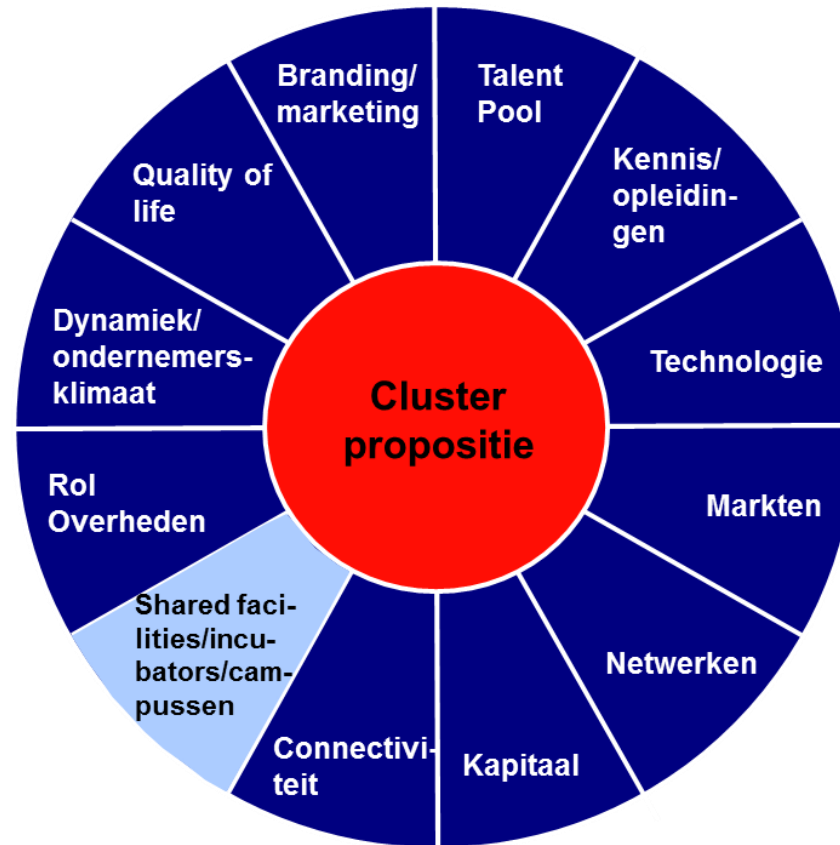

Bron: Buck Consultants International

Relatie clusters en campussen

- Een technologiecluster kan succesvol zijn zonder een campus
- Een campus kan niet succesvol zijn zonder een dynamisch en levendig cluster

Bij het ontwikkelen en versterken van clusters spelen tal van elementen een rol; de campussen zijn daar één van

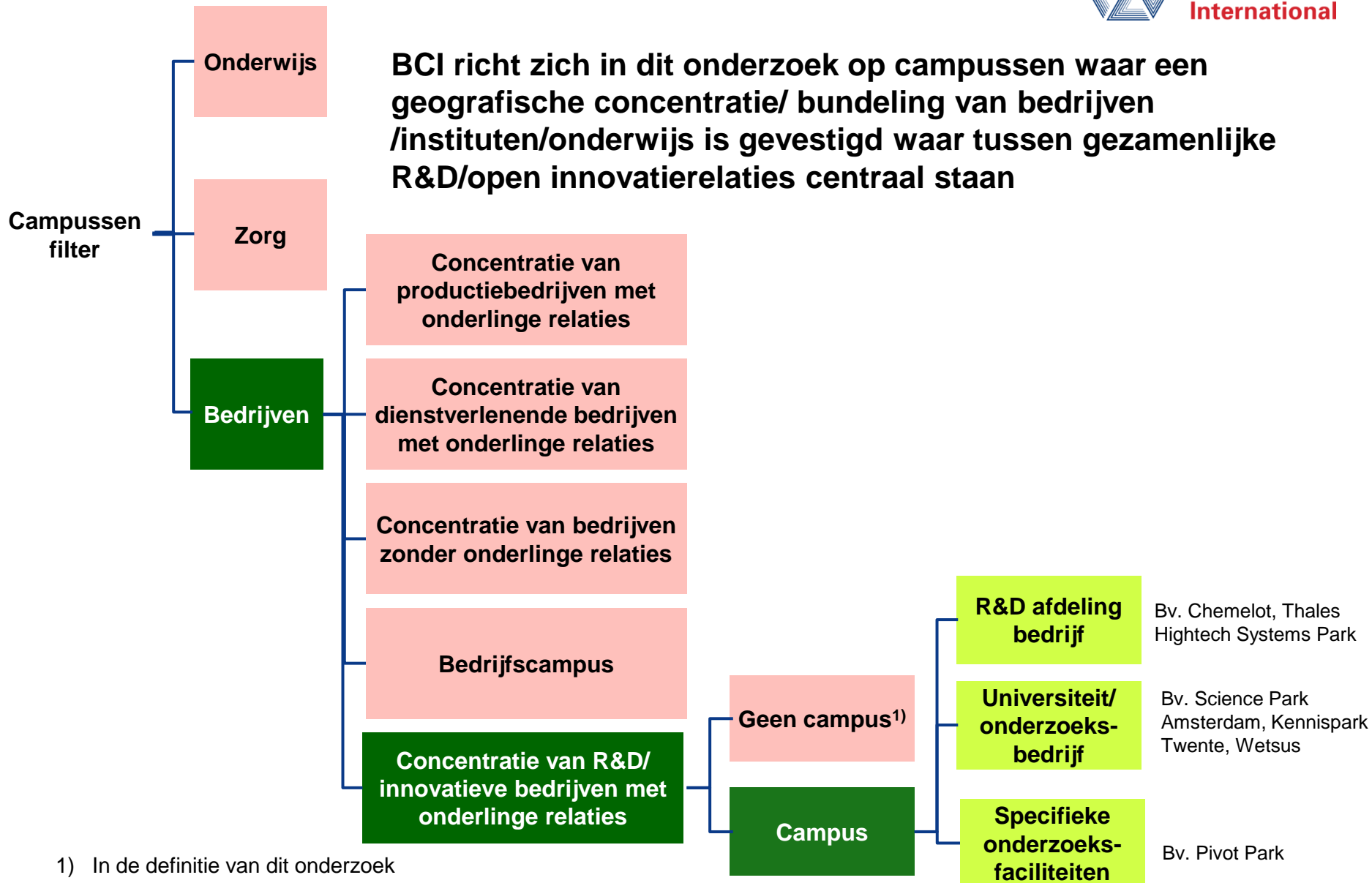
Functies van een campus

- Een campus faciliteert open innovatie, hetgeen een kernelement in de versnelling van innovatie in Nederland is
- Een campus is een natuurlijke habitat ('leefomgeving') voor onderzoeksafdelingen en daaraan gerelateerde onderzoeksfaciliteiten
- Een aantrekkelijke campus is uitnodigend voor internationale kenniswerkers, die immers ook (internationale) keuzemogelijkheden hebben
- Een campus werkt als een magneet en oefent een aantrekkende werking uit op mensen, instituten en bedrijven die erop af komen, waar een continue flow van ideeën bestaat, waar PhDs actief zijn enz.

Conclusie

Een campus is niet alleen het natuurlijke en voor kenniswerkers en R&D afdelingen aantrekkelijke kristallisatiepunt voor open innovatie en publiek private R&D-samenwerkingsmogelijkheden, maar is door zijn onderscheidend vermogen en inspelend op nationale en regionale prioriteiten ook een innovatieversneller van formaat. In de internationale concurrentiestrijd om R&D-centra en kenniswerkers kan een goede campus een troef van formaat zijn

Focus onderzoek

1) In de definitie van dit onderzoek

Campussen – niet primair gericht op bedrijven – buiten beschouwing van dit onderzoek

Buck
Consultants
International

‘Onderwijscampussen’

Primaire focus is gericht op het aanbieden van trainingen en opleidingen aan en het uitvoeren van onderzoeksopdrachten voor bedrijven door studenten van universiteiten/hogescholen. Leren en kennis delen staan centraal. Bedrijfsleven kan daarbij betrokken zijn, maar is niet of nauwelijks fysiek gevestigd op de campus

Voorbeelden Kennispark Leeuwarden, Windesheim Campus Zwolle, Ede Kenniscampus, Poultry Academy Campus Barneveld, Duurzaamheidsfabriek Dordrecht, Venlo Campus Universiteit Maastricht (onderwijs – binnenstad)

‘Zorgcampussen’

Ruimtelijke concentratie van zorgaanbieders (1^e, 2^e en 3^e lijnsactiviteiten), die mogelijk samenwerken in hun dienstenaanbod richting patiënten, zonder een duidelijk focus op R&D en open innovatie

Voorbeelden Health Campus Boxmeer,
Health Innovation Park Zwolle

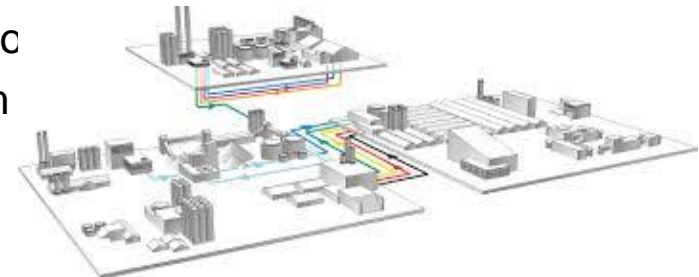

Campussen – wel gericht op bedrijven maar buiten beschouwing van dit onderzoek

Concentratie van bedrijvigheid met onderlinge productierelaties (toeleveren – uitbesteden)

Bedrijven onderhouden directe relaties in elkaars fysieke nabijheid die gericht zijn op de onderlinge leveringen van grondstoffen, half fabricaten of afvalstromen. Geen focus op R&D of open innovatie

Voorbeelden   Biopark Westland, Bio Park/Biobase Eurc
Terneuzen, Biorefinery Campus Renkum

Concentratie van bedrijvigheid met onderlinge dienstverlenende relaties

Bedrijven onderhouden directe onderlinge relaties in elkaars fysieke nabijheid die gericht zijn op de toelevering van zakelijke diensten. Géén focus op R&D of open innovatie

Voorbeelden   Dienstencampus Zuidas, Mediapark Hilversum, Bouwcampus Delft

Campussen – wel gericht op bedrijven, maar buiten beschouwing van dit onderzoek

Concentratie van bedrijvigheid zonder relaties

Dit zijn stand-alone bedrijfsvestigingen die in elkaars nabijheid zijn geconcentreerd zonder onderlinge relaties in een bedrijfsverzamelgebouw die de naam ‘campus’ voert

Voorbeelden Apeldoorn Business Campus, Creatieve Campus Almere

‘Bedrijfscampus’

Hieronder vallen individuele bedrijfslocaties die ‘campus’ worden genoemd en waar de diverse onderdelen van een bedrijfsgroep bij elkaar zijn gevestigd. Naast R&D/innovatie vinden ook distributie, productie, marketing & sales activiteiten plaats

Voorbeelden Venco Campus Eersel, Lely Campus Maassluis, Byblos Teeuwissen

- De vele campusinitiatieven in Nederland zijn eerst gescreend op basis van hun primaire focus (zie slide 14). Van de initiatieven die gericht zijn op concentratie van bedrijven/instituten/onderwijs en waarbij R&D/innovatie/kennis centraal staan, is nagegaan:
  - Status van het initiatief: ideefase, opstartfase, groeifase, volwassenfase
  - Match met de vier kernelementen
  - Bewezen magneetwerking: vestiging van bedrijven/kennisinstellingen (aantallen bedrijven/instituten en arbeidsplaatsen)
- In twee rondes zijn de campussen beoordeeld:
  - Ronde 1: Welke initiatieven zijn 'echte' campussen en welke niet? (ontwikkelingsfase en 4 kernelementen)
  - Ronde 2: Hoe belangrijk zijn de 'echte' campussen (meerwaarde/magneetwerking)?

- Via interne workshops bij BCI, deskresearch en telefonische interviews met vertegenwoordigers van campussen en -initiatieven, is informatie verzameld over en een inschatting gemaakt van de status van de campussen en -initiatieven. Gespreksonderwerpen tijdens de gesprekken waren:
  - Algemeen beeld/laatste stand van zaken
  - Focus op R&D activiteiten
  - Manifeste kennisdrager
  - Aanwezigheid vastgoed/terrein + type onderzoeksfaciliteiten
  - Open innovatieorganisatie (status)
  - Aantal gevestigde R&D/op innovatie gerichte bedrijven
  - Aantal spin-offs
  - Aantal arbeidsplaatsen t.o.v. 2012
  - Positionering
  - Toekomstplannen

2 Beoordeling van campussen

In totaal zijn 58 campussen beoordeeld aan de hand van hun ontwikkelingsfase en de 4 kernelementen van een campus:

1 Ontwikkelingsfase	<ul style="list-style-type: none"> • Idee • Opstart • Groei • Volwassen
2 Focus op R&D/ Technologiedreven activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Nee
3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving incl. onderzoeksfaciliteiten (- meer dan een incubator)	<ul style="list-style-type: none"> • Ja, ruim • Ja, beperkt • In ontwikkeling • Nee
4 Manifeste kennisdrager (universiteit, UMC/ziekenhuis, onderzoeksinstituut, R&D centrum van groot internationaal opererend bedrijf, hogeschool)	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Beperkt • Nee
5 Actieve Open Innovatie	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Opstart • Nee

- Alle campussen zijn beoordeeld op de vier kernelementen waarbij aan elke 'score' een kleur is gegeven
  - Meest gunstig
  - Minst gunstig

Belangrijke opmerkingen bij de analyse

- **Noodzakelijke voorwaarde voor een campus is een manifeste kennisdrager en focus op R&D**
- Bij kernelement 4: Actieve open innovatie
  - Een belangrijke succesfactor voor een campus is een 'dedicated' open-innovatie organisatie. Dit is een organisatie die zich bezig houdt met samenwerkingsrelaties binnen en buiten de campus, kennisvalorisatie, kennistransfer, netwerkvorming, business development en acquisitie van bedrijven
- Initiatieven in de idee fase waarbij de aanwezigheid van een manifeste kennisdrager aan de orde is, hebben de potentie om campus te worden. Zij hebben in de eindbeoordeling 'wel/niet campus' een '?' gekregen. In het geval al duidelijk is dat een manifeste kennisdrager afwezig is, is het initiatief beoordeeld als géén campus

- De beoordeling van de verschuiving van een campus naar een volgende ontwikkelingsfase is gebaseerd op enerzijds de kenmerken van de vier verschillende ontwikkelingsfasen zoals hieronder beschreven en anderzijds op de groei van het aantal bedrijven en werknemers op een campus (van opstart naar groei en van groei naar volwassen)

Vier ontwikkelingsfasen van een campus

Idee fase	: initiatief zit in de verkennings-/haalbaarheids-/visiefase
Opstartfase	: fysieke omgeving wordt gerealiseerd/de eerste vestigers zijn er soms al (vaak de eerste 2 jaar van een campusontwikkeling)
Groeifase	: campus ontwikkelt zich, door toename onderzoekers en bedrijven
Volwassen fase	: op campus heeft zich een groot aantal onderzoeksinstituten en R&D-bedrijven gevestigd

- In sommige gevallen bestaan ‘campussen op een campus’, zoals bijvoorbeeld Green Life Sciences Campus op het Amsterdam Science Park. In deze gevallen wordt uitgegaan van het fysieke grote park of campus die al aanwezig is
- In bijlage 1 is de status van campussen van 2012 weergegeven

Friesland

		1	2	3	4	5	
		Ontwikkelings- fase	Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	Manifeste kennisdrager	Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
1 Wetsus/Watercampus	Leeuwarden	Groei	Ja	Ja, nu beperkt ^{a)}	TTI Wetsus, VHLarenstein	Ja	Ja
2 Dairy Campus	Leeuwarden	Opstart	Ja	Ja, ruim	WUR (dep.)	Opstart	Ja
3 High Tech Campus	Drachten	Idee	Ja	Nee	Philips	Opstart	?

a) *Uitbreiding is gereed eind 2014*

Groningen

		1	2	3	4	5	
		Ontwikkelings- fase	Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	Manifeste kennisdrager	Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
4 Healthy Ageing Campus	Groningen	Groei ^{a)}	Ja	Ja, nu beperkt ^{b)}	UMCG	Ja	Ja
5 Zernike Science Park	Groningen	Groei	Ja	Ja, ruim	RUG, Hanze Hogeschool	Ja	Ja

a) *Vanwege toenemende magneetwerking is het aantal bedrijven en werkgelegenheid sinds 2012 toegenomen*

b) *Uitbreiding is mogelijk en gepland in komende 2 jaar*

Drenthe

		1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
6 Health Park North	Roden	Idee	Ja	Ja, ruim	Nee	Opstart	Nee
7 Kenniscampus Sensortechnologie	Assen	Idee	Ja	Nee ^{a)}	Incas3, Hanze Hogeschool	Nee	?

a) Haalbaarheidsonderzoek loopt op dit moment

Overijssel

		1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
8 Kennispark Twente	Enschede	Volwassen	Ja	Ja, ruim	UT	Ja	Ja
9 Polymer Science Park	Zwolle	Opstart	Ja	Ja	DSM, Wavin	Ja	Ja
10 Thales High Tech Campus	Hengelo	Idee	Ja	In ontwikkeling	Thales	Opstart	?

Gelderland

Naam Campus	Locatie	1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
11 Wageningen Campus	Wageningen	Volwassen	Ja	Ja, ruim	WUR, DLO	Ja	Ja
12 Mercator Science Park	Nijmegen	Groei	Ja	Ja, beperkt	RUN, HAN	Ja	Ja
13 Novio Tech Campus	Nijmegen	Groei ^{a)}	Ja	Ja, beperkt	NXP	Ja	Ja
14 Energy Business Park	Arnhem	Opstart	Ja	Ja	DNV GL (voormalige KEMA), Tennet	Ja	Ja
15 Energie Campus	Arnhem	Idee	Ja	In ontwikkeling	Nee	Opstart	Nee
16 World Food Campus	Ede	Idee	Ja	Nee ^{b)}	Nee	Nee	Nee

a) Vanwege toenemende magneetwerking is het aantal bedrijven en werkgelegenheid sinds 2012 toegenomen

b) De locatie voor de World Food Campus is wel een hoogwaardige bedrijfsomgeving in potentie

Flevoland

		1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
17 Geomatics Businesspark ^{a)}	Marknesse	Opstart	Ja, adhoc	Ja, beperkt	NLR	Nee	Nee
18 Emerging Disease Campus	Lelystad	Idee	Ja	Nee	Centraal Vet.Instituut	Opstart	?

a) De ontwikkeling van dit initiatief is gestopt vanwege te weinig belangstelling

Utrecht

		1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
19 Utrecht Science Park	Utrecht	Volwassen	Ja	Ja, ruim	UU, Danone, UMC + onderzoeks- instituten	Ja	Ja
20 Anthonie van Leeuwenhoek terrein	Bilthoven	Idee	Ja	Ja, beperkt ^{a)}	RIVM tot 2018, BBio BV, Intravacc	Nee	?

a) Vanaf 2018 komen de RIVM faciliteiten beschikbaar

Naam Campus	Locatie	1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
21 Amsterdam Science Park	Amsterdam	Volwassen	Ja	Ja, ruim	UvA, CWI, NIKHEF, AMOLF	Ja	Ja
22 Maritime Campus Netherlands	Den Helder	Groei	Ja	Nee ^{a)}	Nee	Opstart	Nee
23 Amsterdam Medical Business Park	Amsterdam	Opstart	Ja	Ja	AMC, UvA	Opstart	Ja
24 Agritech Campus	Hoorn	Opstart	Ja	Nee ^{b)}	Nee	Opstart	Nee
25 VU Campus	Amsterdam	Idee	Ja	Ja, nog onbekend	VU, VUMC	Opstart	?
26 ECN Petten	Petten	Idee	Ja	Ja, beperkt	ECN	Nee	?
27 A4 Logistieke campus	Schiphol	Idee	Ja	In ontwikkeling	Nee	Nee	Nee

a) Dit initiatief heeft geen fysieke plek; bedrijfsruimte en faciliteiten zijn beschikbaar bij diverse deelnemers verspreid gelegen in de stad

b) Een fysieke plek wordt niet nodig geacht, omdat meeste R&D plaats vindt bij de zaadveredelingsbedrijven in de eigen kas in de regio

Zuid-Holland

		1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
28 Leiden Bio Science Park	Leiden	Volwassen	Ja	Ja, ruim	LMC, LEI, Crucell	Ja	Ja
29 Science Park Technopolis Delft	Delft	Volwassen	Ja	Ja, ruim	TU, TNO, Deltares	Ja	Ja
30 Space Business Park	Noordwijk	Groei	Ja	Ja, beperkt	ESA	Ja	Ja
31 RDM Campus	Rotterdam	Groei	Ja	Ja, beperkt	Nee	Opstart	Nee
32 Biotech Campus Delft	Delft	Opstart	Ja	Ja, ruim	DSM	Opstart	Ja
33 The Hague Security Delta Campus	Den Haag	Opstart	Ja	Ja, beperkt ^{a)}	TNO Defensie & Veiligheid	Ja	Ja
34 Rotterdam Science Toren	Rotterdam	Opstart	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
35 Horti Science Parc	Bleiswijk	Idee	Ja	In ontwikkeling	WUR. Dep. Glast.bouw	Opstart	?
36 International Food Tech Center	Vlaar- dingen	Idee	Ja	Ja, kleinschalig	Unilever	Nee	?

a) *Bedrijfsomgeving is kleinschalig, waarbij volgende faciliteiten worden geboden: serious gaming lab, cyber lab, real time intelligence lab*

Zeeland

		1	2	3	4	5	
Naam Campus	Locatie	Ontwikkelings- fase	Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks - faciliteiten)	Manifeste kennisdrager	Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
37 Maintenance Value Park	Terneuzen	Idee	Ja	Nee	DOW	Opstart	?

Noord-Brabant

		1	2	3	4	5	
Naam Campus	Locatie	Ontwikkelings- fase	Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks - faciliteiten)	Manifeste kennisdrager	Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
38 High Tech Campus Eindhoven	Eindhoven	Volwassen	Ja	Ja, ruim	Philips, Holst	Ja	Ja
39 Science Park Ekkersrijt	Son	Volwassen	Ja	Ja, beperkt	Nee	Nee	Nee
40 TU/e Science Park	Eindhoven	Groei	Ja	Ja, ruim	TU, TNO	Ja	Ja
41 High Tech Automotive Campus	Helmond	Groei	Ja	Ja, ruim	PDE, TUV, TNO	Ja	Ja
42 Business Park Aviolanda	Woensdrecht	Groei	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee
43 Food Tech Park	Helmond	Groei	Ja	Ja, beperkt 2 ^e fase in aanbouw	Nee	Ja	Nee

Noord-Brabant - vervolg

Naam Campus	Locatie	1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
44 Pivot Park	Oss	Groei ^{a)}	Ja	Ja	MSD ^{b)}	Ja	Ja
45 Aerospace & Maintenance Value Park	Tilburg/ Gilze Rijen	Opstart	Ja	Ja, ruim	Nee	Ja	Nee
46 Strijp S	Eindhoven	Opstart	Ja	Ja, ruim	Nee	Nee	Nee
47 Food & Health Campus	Den Bosch	Opstart	Ja	Ja, beperkt	JB ziekenhuis, HAS, Avans	Ja	Ja
48 Green Chemistry Campus	Bergen op Zoom	Opstart	Ja, deels	Ja, beperkt	Sabic	In opstart	Ja
49 Supply Chain Campus Dinalog	Breda	Opstart	Ja,	Nee ^{c)}	Dinalog	Ja	Nee
50 Health Technology Park	Veldhoven	Opstart	Ja	In ontwikkeling	Nee ^{d)}	Opstart	Nee
51 SPARK campus	Den Bosch	Opstart	Ja, deels	Nee ^{e)}	Nee ^{f)}	Nee	Nee

a) Vanwege toenemende magneetwerking zijn het aantal bedrijven en werkgelegenheid sinds 2012 toegenomen

b) MSD is nog steeds een kennisdrager, gezien de kennis en R&D relaties tussen bedrijven op het park, maar neemt vanwege de afslanking in kracht wel af

c) Het plan om een speciale Dinalog Campus te bouwen tussen Princenhage en de A16 is van de baan. Het gebied dat ook bekend staat als het Rithmeesterpark is een gewoon bedrijventerrein geworden

d) Maxima Medisch Centrum is een streekziekenhuis

e) Beoogd is een kantoorgebouw met flexibele werkplekken en living labs

f) Ondanks dat Heijmans een grote bouwer is in Nederland (top 3) en in Europa tot de top 30 behoort (wel manifest), vindt er relatief weinig R&D en innovatie plaats in vergelijking tot andere type kennisdragers.

Noord-Brabant - vervolg

Naam Campus	Locatie	1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
52 Philips Healthcare Campus ^{g)}	Best	Idee	Ja	Ja	Philips Healthcare	Nee	? ^{h)}
53 Brainport Innovation Park	Eindhoven	Idee	Ja	Nee	Nee	Nee	? ^{h)}

g) *De ambitie voor open innovatiecampus is er nog steeds voor de lange termijn (2017)*

h) *Het Brainport Innovation Park wordt geen R&D campus, maar een 'productie-technologie campus' waar middelgrote en kleine gespecialiseerde toeleveranciers van de maakindustrie gezamenlijk innoveren: co-creation by co-location, delen van technische faciliteiten, die kostenefficiëntie bevorderen*

Limburg

Naam Campus	Locatie	1 Ontwikkelings- fase	2 Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	3 Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	4 Manifeste kennisdrager	5 Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
54 Chemelot	Sittard-Geleen	Volwassen	Ja	Ja, ruim	DSM, Sabc	Ja	Ja
55 Maastricht Health Campus	Maastricht	Groei	Ja	Ja, ruim	UM, UMC	Ja	Ja
56 Services Valley Campus	Venlo	Opstart	Ja	Ja ^{a)}	Océ/Canon	Ja	Ja

a) *Vanwege de aard van de activiteiten (op zakelijke diensten gerichte innovatie) is de bedrijfsomgeving kleinschalig*

Limburg - vervolg

		1	2	3	4	5	
		Ontwikkelings- fase	Focus op R&D en/of technologie- gedreven activiteiten	Hoogwaardige bedrijfsomgeving (incl. onderzoeks- faciliteiten)	Manifeste kennisdrager	Actieve open innovatie	Wel / Geen Campus
Naam Campus	Locatie						
57 Greenpark Venlo	Venlo	Idee	Ja	Ja, maar faciliteiten beperkt	Nee	Opstart	Nee
58 Smart Services Campus	Heerlen	Idee	Ja	Nee	Nee ^{a)}	Opstart	Nee

a) Op termijn vestigt zich hier mogelijk een dependance van de Universiteit Maastricht

3 Resultaten beoordeling

Op basis van de filteraanpak die in deze studie is toegepast, is alleen een gelijkwaardige vergelijking met 2012 te maken voor de categorie 'echte campussen' / 'echte campusinitiatieven'. Onderstaand overzicht geeft de resultaten weer:

Type campussen	Aantal 2012	Aantal 2014	Feitelijke groei	Campus gestopt/ fase verandering	Dynamiek
• Idee fase, focus op R&D en manifeste kennisdrager in principe aanwezig	8	12	+6	-2	+4
• Opstart fase	10	9	+2	-3	-1
• Groei fase	8	10	+3	-1	+2
• Volwassen fase	7	8	+1	0	+1
Totaal	33	39	+12	-6	+6

Bron: Buck Consultants International 2014

- In totaal zijn van de 58 campussen, 39 'echte' campussen en campusinitiatieven volgens de gehanteerde definitie van BCI in Nederland. Van deze 39 campussen bevinden zich 12 in de idee fase

- De volgende campussen zijn een fase opgeschoven t.o.v. 2012:

Onbekend/idee → opstart	Opstart groei	→Groei volwassen
• Dairy Campus-Leeuwarden	• Healthy Ageing Campus-Groningen	• Utrecht Science Park
• Energy Business Park-Arnhem	• Noviotech Campus-Nijmegen	
	• Pivot Park-Oss	

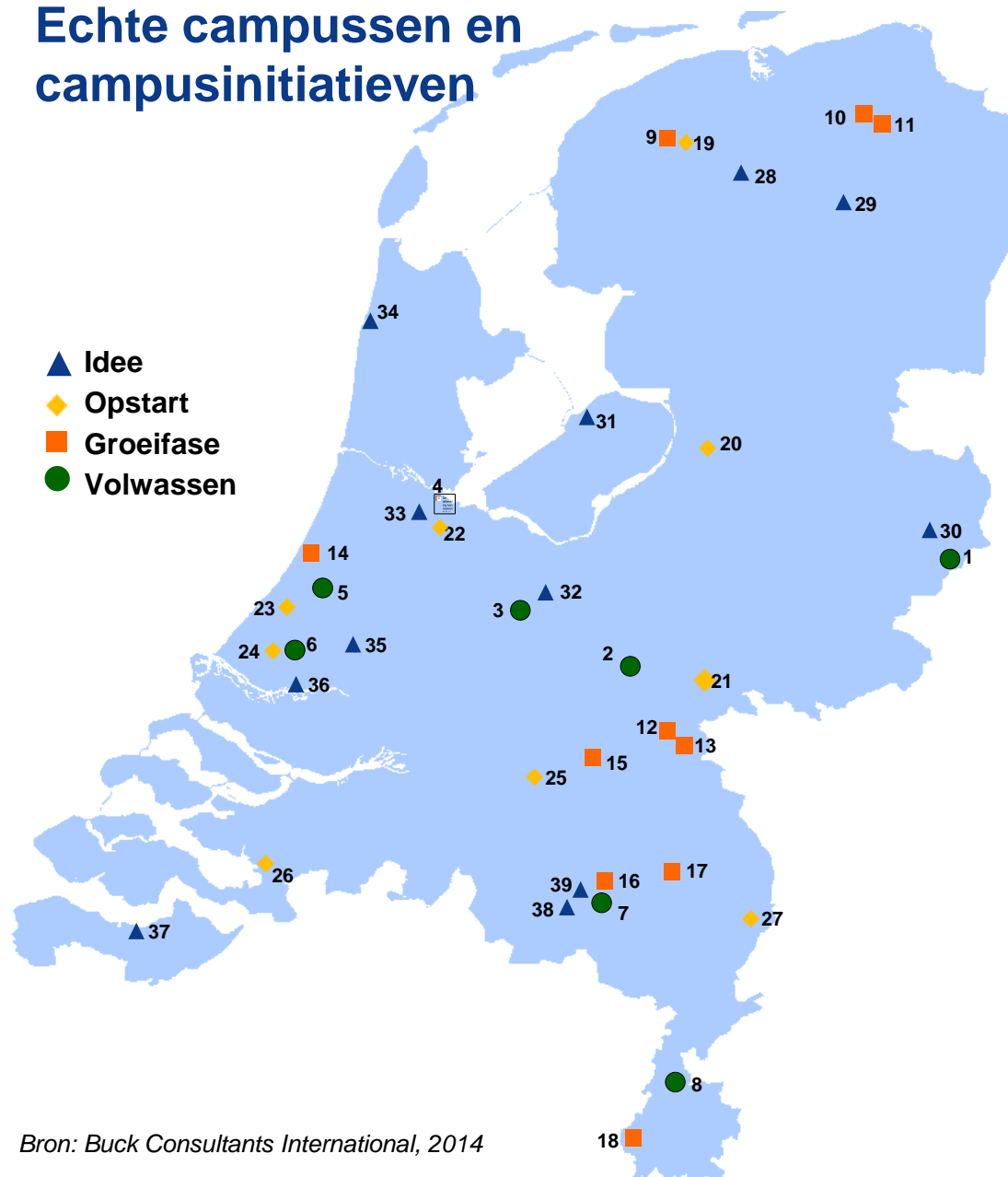
- In totaal zijn de volgende negentien campussen geen ‘echte’ campussen te noemen volgens de gehanteerde definitie:

Provincie	Geen échte campussen
Groningen	6 Health Park North – Roden
Gelderland	15 Energie Campus - Arnhem 16 World Food Campus - Ede
Flevoland	17 Geomatics Businesspark – Marknesse
Noord-Holland	22 Maritime Campus Netherlands – Den Helder 24 Agritech Campus – Hoorn 27 A4 Logistieke Campus – Schiphol
Zuid-Holland	31 RDM Campus – Rotterdam 34 Rotterdam Science Toren – Rotterdam
Noord-Brabant	39 Science Park Ekkersrijt - Son 42 Business Park Aviolanda – Woensdrecht 43 Food Tech Park - Helmond 45 Aeospace & Maintenance Value Park – Tilburg/Gilze Rije 46 Strijp S – Eindhoven 47 Supply Chain Campus Dinalog - Breda 50 Health Technology Park – Veldhoven 51 SPARK Campus – Den Bosch
Limburg	57 Greenpark Venlo - Venlo 58 Smart Services Campus - Geleen

Echte campussen en campusinitiatieven

**Buck
Consultants
International**

Volwassen

- 1 Kennispark Twente – Enschede
- 2 Wageningen UR Campus – Wageningen
- 3 Utrecht Science Park – Utrecht
- 4 Amsterdam Science Park – Amsterdam
- 5 Leiden Bio Science Park - Leiden
- 6 Science Park Technopolis – Delft
- 7 High Tech Campus Eindhoven – Eindhoven
- 8 Chemelot – Sittard-Geleen

Groei

- 9 Wetsus/ Watercampus – Leeuwarden
- 10 Healthy Ageing Campus – Groningen
- 11 Zernike Science Park – Groningen
- 12 Mercator Science Park – Nijmegen
- 13 Novio Tech Campus – Nijmegen
- 14 Space Business Park – Noordwijk
- 15 Pivot Park – Oss
- 16 TU/e Science Park – Eindhoven
- 17 High Tech Automotive Campus – Helmond
- 18 Maastricht Health Campus – Maastricht

Opstart

- 19 Dairy Campus – Leeuwarden
- 20 Polymer Science Park – Zwolle
- 21 Energy Business Park -Arnhem
- 22 AMC Medical Business Park – Amsterdam
- 23 The Hague Security Delta Campus – Den Haag
- 24 Biotech Campus – Delft
- 25 Food & Health Campus - Den Bosch
- 26 Green Chemistry Campus – Bergen op Zoom
- 27 Services Valley Campus – Venlo

Idee

- 28 High Tech Campus – Drachten
- 29 Kenniscampus Sensortechnologie – Assen
- 30 Thales High Tech Campus – Hengelo
- 31 Emerging Disease Campus – Lelystad
- 32 Anthonie v. Leeuwenhoekterrein – Bilthoven
- 33 VU Campus - Amsterdam
- 34 ECN Petten – Petten
- 35 Horti Science Parc – Bleiswijk
- 36 International Food Tech Center – Vlaardingen
- 37 Maintenance Value Park – Terneuzen
- 38 Philips Healthcare Campus – Veldhoven
- 39 Brainport Industries Park – Eindhoven

Bron: Buck Consultants International, 2014

4 Magneetwerking

Volwassen

	Totaal aantal gevestigde bedrijven		Aantal Spin-offs		Omvang werk-Gelegenheid	
	2012	2014	2012	2014	2012	2014
1 Kennispark Twente – Enschede	384	400	150	175	6.300	5.741
2 WUR Campus – Wageningen	70	90	40	55	1.300	1.800
3 Utrecht Science Park – Utrecht	60	80	30	42	900	1.675
4 Amsterdam Science Park – Amsterdam	100	120	10	40	800-900	850
5 Leiden Bio Science Park – Leiden	122	122	22	27	5.400	6.583
6 Science Park Technopolis - Delft	206	219	145	192	4.750	5.574
7 High Tech Campus Eindhoven – Eindhoven	115	130	40	55	8.000	10.000
8 Chemelot - Sittard/Geleen	46	51	8	14	1.185	1.410
Totaal categorie ‘Volwassen’	1.103	1.212	445	600	28.685	33.633

Bron: Vertegenwoordigers van campusorganisaties of campusgemeenten, 2014

GroEIFase

	Totaal aantal gevestigde Bedrijven		Aantal Spin-offs		Omvang werk-Gelegenheid	
	2012	2014	2012	2014	2012	2014
9 Wetsus/Water Campus - Leeuwarden	20	26	13	15	85	192
10 Healthy Ageing Campus – Groningen	26	40	25	32	420	1.200
11 Zernike Science Park – Groningen	70	74	25	25	550	817
12 Mercator Science Park – Nijmegen	75	65	50	45	1.100	1.040
13 Novio Tech Campus - Nijmegen	1	21	x	2	3	500
14 Space Business Park – Noordwijk	12	35	6	12	500	750
15 TU/e Science Park – Eindhoven	108	123	42	45	1.000	1.575
16 High Tech Automotive Campus – Helmond	27	33	0	0	470	491
17 Pivot Park – Oss	11	38	12	20	111	350
18 Maastricht Health Campus - Maastricht	53	42	28	31	900	900
Totaal catergorie ‘Groei’	403	497	201	227	5.139	7.815

Bron: Vertegenwoordigers van campusorganisaties of campusgemeenten, 2014

Opstartfase

	Totaal aantal gevestigde bedrijven		Aantal Spin-offs		Omvang werkgelegenheid	
	2012	2014	2012	2014	2012	2014
19 Dairy Campus – Leeuwarden	0	1	x	x	0	20
20 Polymer Science Park – Zwolle	1	2	x	5	3	25
21 Energy Business Park – Arnhem	x	Ca. 30	x	Ca. 15	x	500-600
22 Amsterdam Medical Business Park – Amsterdam	x	(1) ^{a)}	x	x	x	(?) ^{a)}
23 Biotech Campus – Delft	0	1	x	0	x	120
24 The Hague Security Delta Campus – Den Haag	x	8	x	0	x	25
25 Food & Health Campus - Den Bosch	10-15	10-15	10-15	10-15	75	135
26 Green Chemistry Campus - Bergen op Zoom	5	12	0	0	15	20
27 Services Valley Campus - Venlo	X	3	X	6	X	65
Totaal categorie 'Opstart'	21	72	15	41	93	960

a) Een buitenlands bedrijf heeft besloten om zich te gaan vestigen op de campus. Ten tijde van dit onderzoek is de naam van het bedrijf nog niet publiek bekend gemaakt.

Bron: Vertegenwoordigers van campusorganisaties of campusgemeenten, 2014

Groei in termen van magneetwerking van 18 campussen die in een volwassen & groei-fase bevinden t.o.v. 2012

**Buck
Consultants
International**

	Medio 2012	2014	Groei
Aantal bedrijven ¹⁾²⁾	1.506	1.709	+ 13,5%
Aantal arbeidsplaatsen	33.824	41.448	+ 22,5%
Aantal spin-offs ³⁾	646	827	+ 28,0%

1 *Inclusief spin-offs*

2 *Dit is exclusief universiteiten, universitaire medisch centra, technologische instituten, half-commerciële organisaties (bijv. TNO)*

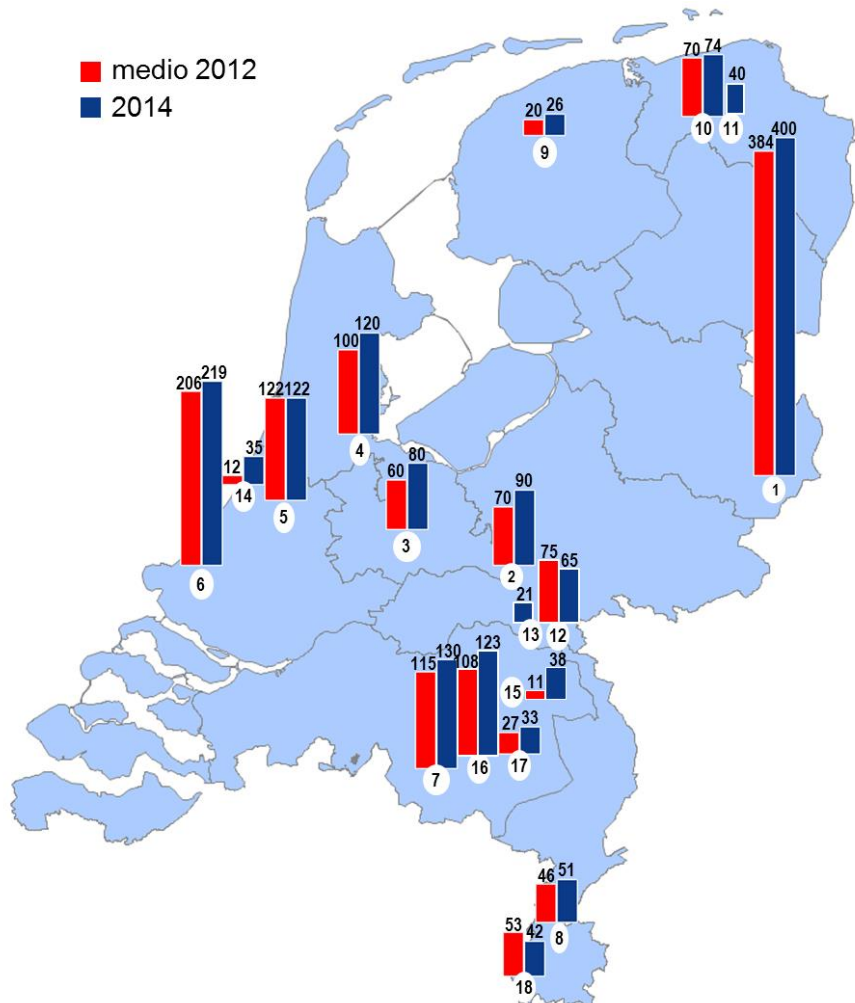
3 *Alleen de op de campus gevestigde spin-offs van de op de campus aanwezige kennisinstellingen zijn meegerekend*

Bron: Buck Consultants International, 2014

Ontwikkeling van aantal bedrijven op 18 campussen (excl. universiteiten, universitaire medische centra, technologische instituten, e.d.)

Buck
Consultants
International

- 1 Kennispark Twente
- 2 Wageningen Campus
- 3 Utrecht Science Park
- 4 Amsterdam Science Park
- 5 Leiden Bio Science Park
- 6 Science Park Technopolis
- 7 High Tech Campus Eindhoven
- 8 Chemelot

- 9 Wetusus/Watercampus
- 10 Zernike Science Park
- 11 Mercator Science Park
- 12 Novio Tech Campus
- 13 Space Business Park
- 14 Pivot Park Oss
- 15 TU/e Science Park
- 16 High Tech Automotive Campus
- 17 Healthy Ageing Campus Groningen
- 18 Maastricht Health Campus

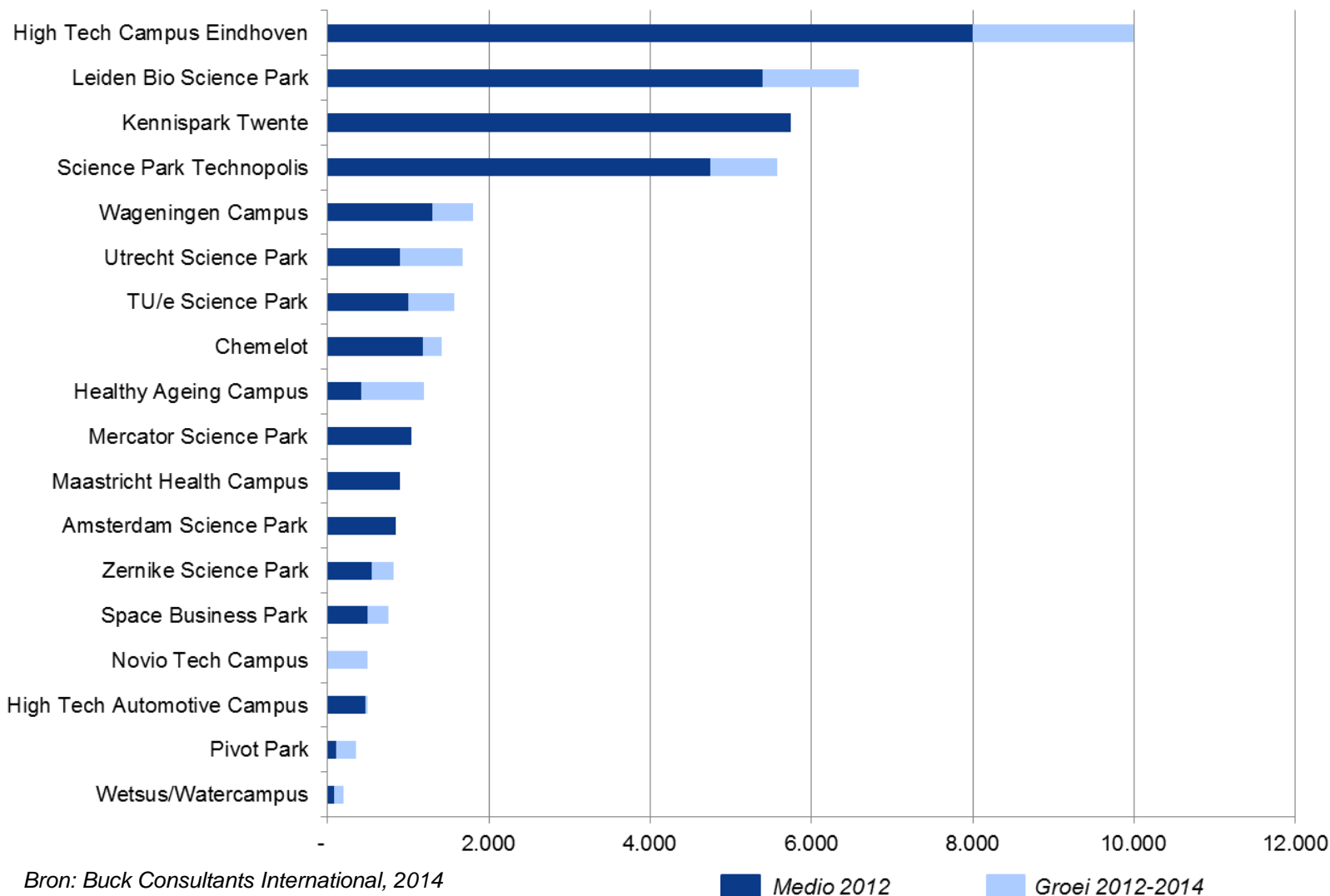
Bron: Buck Consultants International, 2014

Groei van de werkgelegenheid in de bedrijven op de 18 campussen (excl. universiteiten, universitaire centra, technologische instituten, e.d.)

Buck
Consultants
International

Bron: Buck Consultants International, 2014

Medio 2012

Groei 2012-2014

Werkgelegenheidsontwikkeling 18 campussen in regionaal perspectief

**Buck
Consultants
International**

Regionale werkgelegenheidsontwikkeling versus werkgelegenheidsontwikkeling van 18 campussen (volwassen & groei) per provincie

Provincie	Regionale werkgelegenheidsontwikkeling ¹	Prognose werkgelegenheidsontwikkeling ²	Werkgelegenheidsontwikkeling van 18 campussen (volwassen & groei)			
	2012-2013	2013-2014	Medio 2012	2014	Absolute groei	% groei
Noord-Brabant	-1,2%	-0,5% - -1,0%	9.581	12.416	2.835	30%
Zuid-Holland	-1,2%	-0,5% - -1,0%	10.150	12.157	2.007	20%
Groningen	-2,4%	-0,5% - -1,0%	970	2.017	1.047	108%
Gelderland	-1,4%	-0,5% - -1,0%	2.403	3.340	937	39%
Utrecht	-1,6%	-0,5% - -1,0%	900	1.675	775	86%
Noord-Holland	-0,1%	-0,5% - -1,0%	1.350	1.600	250	19%
Limburg	-2,7%	-1,0% - -1,5%	2.085	2.310	225	11%
Friesland	-1,2%	-0,5% - -1,0%	85	192	107	126%
Overijssel	-1,1%	-0,5% - -1,0%	6.300	5.741	-559	-9%
Drenthe ³	-1,4%	-0,5% - -1,0%	-	-	-	-
Flevoland ³	-1,3%	0,0% - +0,5%	-	-	-	-
Zeeland ³	-1,4%	-0,5% - -1,0%	-	-	-	-
Nederland	-1,2%	-0,5% - -1,0%	33.824	41.448	7.624	23%

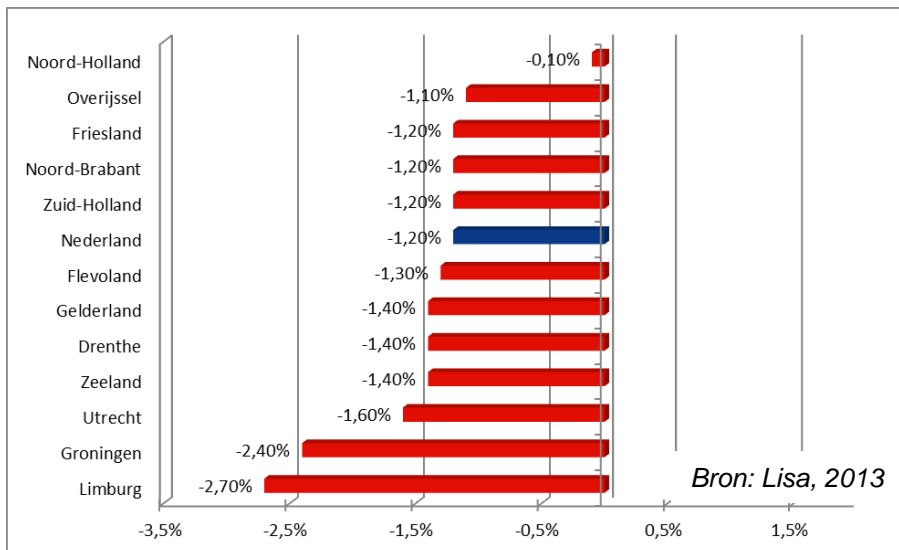
1 Bron: Lisa, 2013

2 Inschatting op basis van UWV, Arbeidsmarktprognose 2013-2014

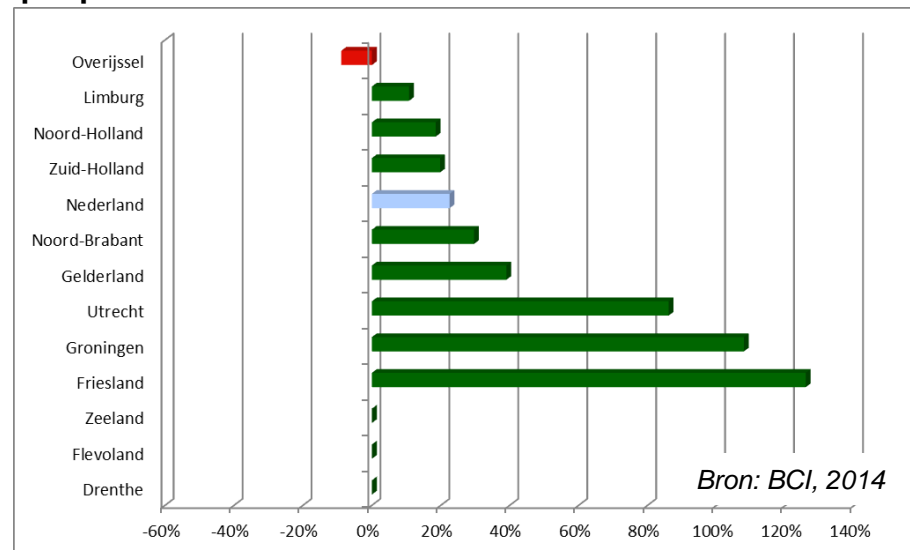
3 In deze provincies zijn geen campussen in een volwassen of groeifase aanwezig

- Alle provincies laten in het algemeen een werkgelegenheidsdaling zien in 2013. Groningen en Limburg vertonen de sterkste daling. De verwachting voor de periode 2013-2014 is dat deze trend in mindere mate aanhoudt, met uitzondering voor de Provincie Flevoland
- De werkgelegenheidsontwikkeling van de 18 campussen, die in een volwassen en groeifase verkeren, is positief voor bijna alle provincies. De campussen in Noord-Brabant en Zuid-Holland laten in absolute zin de sterkste werkgelegenheidsgroei zien (>2.000 banen per provincie). Friesland en Groningen zijn juist relatief sterk gestegen in werkgelegenheid (> 100% per provincie). Overijssel kent een daling
- In de provincies Drenthe, Flevoland en Zeeland zijn tot op heden geen campussen in de volwassen of groeifase aanwezig, en worden in deze vergelijking dan ook niet betrokken

Werkgelegenheidsontwikkeling 2012-2013 per provincie

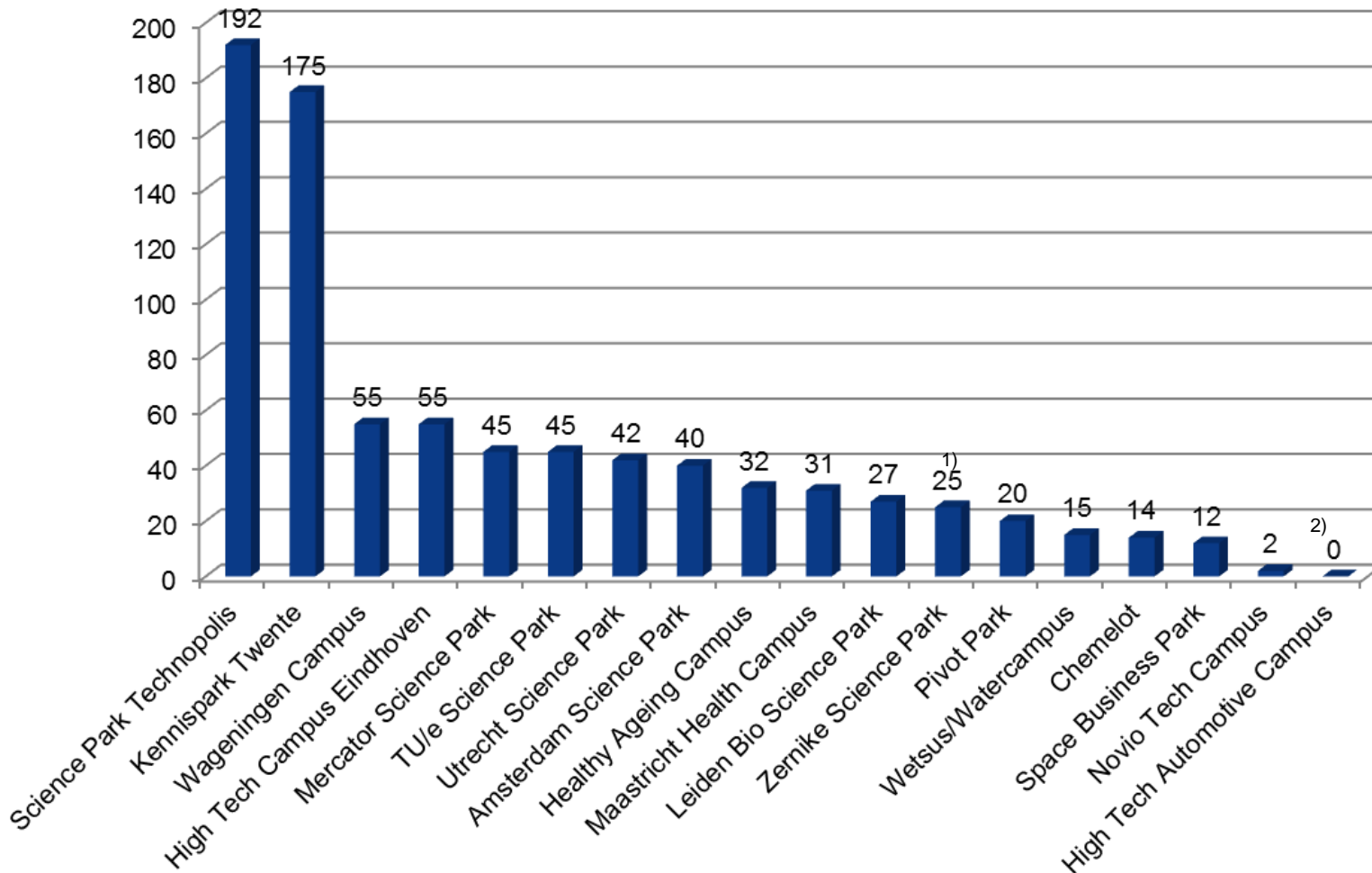
Werkgelegenheidsontwikkeling 18 campussen 2012-2013 per provincie

Groei van het aantal spin-offs gevestigd op de 18 campussen per 2014

Buck
Consultants
International

1) 2012-gegevens, geen 2014-gegevens beschikbaar

2) Geen spin-offs aanwezig

Bron: Buck Consultants International

Conclusies magneetwerking

- In ruim 2 jaar tijd is het aantal bedrijven op de 18 campussen gegroeid met bijna 14%. De meeste bedrijven zijn gevestigd op het Kennispark Twente en de TU Delft Campus
- In termen van werkgelegenheid zijn op deze campussen ondanks de economische crisis in 2,5 jaar tijd, 7.624 arbeidsplaatsen extra bijgekomen
- Grootste absolute groeier is HTC Eindhoven (+ 2.000 arbeidsplaatsen). Relatieve sterke groeiers zijn bijvoorbeeld Pivot Park in Oss, Utrecht Science Park en TU/e Campus
- In tegenstelling tot de dalende landelijke en regionale werkgelegenheidsontwikkeling, neemt de ontwikkeling van werkgelegenheid rondom campussen in de meeste provincies juist toe
- Het aantal spin-offs is toegenomen van 646 tot 827, maar liefst een stijging van 28%. De technische universiteiten in Delft en Enschede scoren hoog

5 Conclusies

Campussen in Nederland groeien voorspoedig

- In de afgelopen twee jaar is het aantal campussen en campusinitiatieven toegenomen tot 39. Er bestaan 27 op R&D en innovatie gerichte campussen en 12 campusinitiatieven (idee fase) die de potentie hebben om campus te worden in Nederland
- In deze periode zijn het aantal bedrijven en het aantal spin-off bedrijven op 18 campussen, die in een volwassen en groeifase verkeren, toegenomen met respectievelijk 14% en 28%. Dit heeft een extra effect gehad op de werkgelegenheidsontwikkeling, nl. een groei van 7.624 arbeidsplaatsen
- Terwijl zowel landelijk als in de provincies de werkgelegenheid met meer dan 1% afneemt, groeit de werkgelegenheid bij campussen met bijna 25%
- De doorgemaakte groei van deze campussen in de afgelopen 2,5 jaar in termen van hoogwaardige bedrijvigheid en werkgelegenheid geeft te meer aan dat campussen bijdragen aan innovatie en positieve werkgelegenheidsontwikkeling in Nederland

Aanbod van aantrekkelijke en veelzijdige bedrijfshuisvesting en onderzoeksfaciliteiten op een campus is een uitdaging

- Voor een innoverend bedrijf gaat de prioritaire aandacht uit naar het ontwikkelen en het goed en correct op de markt brengen van een nieuw product. De aanwezigheid van technologie, talent en internationale bereikbaarheid zijn voor R&D vestigingen dan ook de belangrijkste factoren die een locatiekeuze drijven. Het belang van vastgoed is daarin relatief laag voor bedrijven, maar zeker noodzakelijk
- De ontwikkeling van nieuwe producten moet plaatsvinden in adequate gebouwen. Het aanbod van gebouwen voor volwassen en startende kennisintensieve bedrijven moet dan ook op orde zijn op een campus. Het creëren en bieden van een aantrekkelijke en veelzijdige huisvestings- en faciliteitsaanbod voor bedrijven is een uitdaging voor menige campusorganisatie
- Op basis van onze ervaringen, praktijkvoorbeelden in binnen- en buitenland en uitgebreid onderzoek van professor Keeris (2012) blijkt dat vanuit de vastgoedbeleggingswereld er slechts mondjesmaat belangstelling is voor deze beleggingsklasse in Nederland. Omdat het type vastgoed niet matcht met de gestelde eisen van institutionele beleggers en deze beleggingsklasse relatief onbekend en weinig transparant is in Nederland, blijft het investeren in campusgebouwen voor institutionele investeerders/verzekeraars een lastige zaak

In het bedrijvenbeleid zijn campussen geen onderscheiden doelgroep, maar op onderdelen meegenomen in ontwikkeling van topsectoren

- In de periode 2008-2011 werden o.a. structuurversterkende investeringen van nationaal belang gefinancierd vanuit het toen vigerende ruimtelijk economisch beleid (Pieken in de Delta/FES Sterke Regio Projecten). Het Rijk heeft destijds een impuls gegeven aan de inrichting en modernisering van een aantal cluster specifieke campussen/ campusvoorzieningen, zo blijkt uit onderzoek van Technopolis (2014)
- De betrokkenheid van de Rijksoverheid in het ruimtelijke economisch beleid is gedecentraliseerd sinds 2010-2012. De regionale overheden hebben de rol van stimuleren van cluster- als ook campusontwikkeling opgepakt.
- Het huidige bedrijvenbeleid van de Rijksoverheid zet primair in op R&D onderzoek, innovatie en MKB stimulering/aansluiting. Daarnaast is er beleid op het gebied van human capital en internationalisering
- In het topsectorenbeleid wordt het belang van campussen in algemene zin onderstreept maar vormen zij geen onderscheiden doelgroep. Een aantal worden op onderdelen meegenomen in de ontwikkeling van topsectoren. Het merendeel wordt veelal als voorbeeld genoemd zonder specifiek nationaal beleid of actie (Buck Consultants International, 2012)

- *Löfsten, A. & P. Lindelöf (2001), Science Parks and the growth of new technology-based firms – academy-industry links, innovation and markets. Research Policy, 31, 859-876*
- *Colombo, M.G. & Delmastro, M (2002), How effective are technology incubators? Evidence from Italy. Research Policy 31, 1103-1122*
- *Squicciarini, M. (2008), Science Parks'tenants versus out-of Parks firms: who innovates more? A duration model. Journal of Technology Transfer, 33, 45-71*
- *Boekholt, P. , Nagle M. & Zuijdam, F (2009), Campusvorming. Studie naar de meerwaarde van campussen en de rol van de overheid met betrekking tot campusvorming. Technopolis in opdracht voor het ministerie van Economische Zaken.*
- *Dinteren, van prof. dr. J. (2009), Science Parks. Economic Engines or Real Estate Concept. Real Estate Quarterly, 20-24*
- *Buck Consultants International (2009), Fysieke investeringsopgaven voor campussen van nationaal belang*
- *Kaashoek, B. & C. Holland (2010), Position Paper: R&D campussen – een innovatie perspectief*
- *Buck Consultants International (2010), Op weg naar een campusbeleid in Nederland*
- *Buck Consultants International (2010), Analyse perspectiefrijke campussen*
- *Buck Consultants International (2012), Actueel beeld van campussen in Nederland*
- *Keeris, Em.prof.ir.W.G, Beleggen in vastgoed. Marktsegment Science Parks, 2012*
- *Technopolis (2014), Verschuivende paradigma's in het ruimtelijk economisch beleid*

Bijlage 1: Status campussen 2012

Friesland

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
1 Wetsus/Watercampus	Leeuwarden	Ja
2 Dairy Campus	Leeuwarden	?
3 High Tech Campus	Drachten	?

Overijssel

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
8 Kennispark Twente	Enschede	Ja
9 Polymer Science Park	Zwolle	Ja
10 Thales High Tech Campus	Hengelo	?

Groningen

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
4 Healthy Ageing Campus	Groningen	Ja
5 Zernike Science Park	Groningen	Ja

Gelderland

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
11 Wageningen Campus	Wageningen	Ja
12 Mercator Science Park	Nijmegen	Ja
13 Novio Tech Campus	Nijmegen	Ja
14 Energy Business Park	Arnhem	-
15 Energie Campus	Arnhem	-
16 World Food Campus	Ede	-

Drenthe

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
6 Health Park North	Roden	Nee
7 Kenniscampus Sensor-technologie	Assen	?

Flevoland

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
17 Geomatics Businesspark ^{a)}	Marknesse	Ja
18 Emerging Disease Campus	Lelystad	?

Utrecht

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
19 Utrecht Science Park	Utrecht	Ja
20 Anthonie v Leeuwenhoek terrein	Bilthoven	?

Noord-Holland

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
21 Amsterdam Science Park	Amsterdam	Ja
22 Maritime Campus Netherlands	Den Helder	Nee
23 Amsterdam Medical Business Park	Amsterdam	Ja
24 Agritech Campus	Hoorn	-
25 VU Campus	Amsterdam	?
26 ECN Petten	Petten	?
27 A4 Logistieke campus	Schiphol	Nee

Zuid-Holland

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
28 Leiden Bio Science Park	Leiden	Ja
29 Science Park Technopolis Delft	Delft	Ja
30 Space Business Park	Noordwijk	Ja
31 RDM Campus	Rotterdam	Nee
32 Biotech Campus Delft	Delft	Ja
33 The Hague Security Delta Campus	Den Haag	-
34 Rotterdam Science Toren	Rotterdam	Nee
35 Horti Science Parc	Bleiswijk	-
36 International Food Tech Center	Vlaardingen	-

Zeeland

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
37 Maintenance Value Park	Terneuzen	-

Noord-Brabant

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
38 High Tech Campus Eindhoven	Eindhoven	Ja
39 Science Park Ekkersrijt	Son	Nee
40 TU/e Science Park	Eindhoven	Ja
41 High Tech Automotive Campus	Helmond	Ja
42 Business Park Aviolanda	Woensdrecht	Nee
43 Food Tech Park	Helmond	Nee
44 Pivot Park	Oss	Ja
45 Aerospace & Maintenance Value Park	Tilburg/ Gilze Rijen	Nee
46 Strijp S	Eindhoven	Nee
47 Food & Health Campus	Den Bosch	Ja
48 Green Chemistry Campus	Bergen op Zoom	Ja
49 Supply Chain Campus Dinalog	Breda	Nee
50 Health Technology Park	Veldhoven	Nee
51 SPARK campus	Den Bosch	-
52 Philips Healthcare Campus	Best	Gaat niet door
53 Brainport Innovation Park	Eindhoven	?

Limburg

Naam Campus	Locatie	Wel / Geen Campus
54 Chemelot	Sittard-Geleen	Ja
55 Maastricht Health Campus	Maastricht	Ja
56 Services Valley Campus	Venlo	-
57 Greenpark Venlo	Venlo	Nee
58 Smart Services Campus	Heerlen	-